

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE
KOMISIJA ZA VARSTVO GORSKE NARAVE
USPOSABLJANJE: VARUH GORSKE NARAVE

HRUP NA PLANINSKIH POTEH

SEMINARSKA NALOGA

Vremščica

Avtor: Metka Dolgan dipl. jav. uprave

Mentor: MATEJ BLATNIK

KAZALO

Kazalo vsebine

1. UVOD.....	3
1. HOJA V NARAVI	4
2. PLANINSKE POTI.....	4
3. TIŠINA.....	5
4. HRUP	6
5. ZAKONODAJA	7
6. IZBRANE HRUPNE POTI.....	8
6.1. Sv. Trojica nad Pivko.....	8
6.2. Nanos iz Razdrtega	10
6.3. Sv. Lovrenc.....	11
6.4. Sv. Miklavž in Sv. Socerb nad Vipavo	12
6.5. Slivnica.....	13
6.6. Koča pod Bogatinom	14
6.7. Vremščica.....	14
7. SKLEP - KJE SO TISTE STEZICE?.....	15
8. VIRI.....	17

1.UVOD

Otroštvo sem preživljala v majhni kraški vasi, obdani s tako prvinsko naravo, da sem se kasneje resnično težko sprijaznila z mestnim okoljem, v katero me je pripeljala življenjska usoda. 24 urna obdanost z naravo je v meni pustila globoka znamenja in brez nje ne morem živeti.

Neprestano sem brkljala okoli hiše, po travnikih in grmovju ter posedala na bregovih hudourniškega potoka. Iskala sem stezice, ki so vodile do pomladnih zvončkov ali borovnic.

Poslušala sem ptičje petje, ključevala strašljivim zvokom burje. Metulji so letali okoli mene in čebele so brenčale po travniških cvetovih.

Gnala sem živino na vsakodnevno pašo, zaprla lesa, potem pa neskončno dolgo sedela ob luži – napajališču. Rekli smo ji kar »lokva«. Zvočna akustika mrčesa nad stoječo vodo je bila sinhronizirana z melodijo šuma vetra.

Planinska šola, ki sem jo obiskovala v 4. razredu osnovne šole mi je odprla nov svet. Zagnana učiteljica nam je približala gorski svet, čisto prave skale in povzpeli smo se na našo najbližjo goro Nanos.

Navada iz otroštva je ostala v meni in se starostjo še bolj krepi. Biti v naravi mi daje neizmeren občutek svobode.

Leta tečejo, svet se spreminja in mi z njim. Spremenilo se je moje življenjsko okolje, stezice iz otroštva v kraški vasi so zamenjale resne planinske in visokogorske poti. Ampak te poti, to bivanje v naravi je postalo drugačno in je daleč od otroških spominov.

V nalogi izpostavljam nekaj primerov planinskih poti v bližini mojega sedanjega doma, ki jih obiskujem v prostem času z namenom sprostitve, ohranjanja telesne kondicije in krepitevijo imunskega sistema.

Namen in cilj te naloge je osvestiti ljudi o pomenu hoje po planinskih poteh v tišini... v prvinskosti narave.

1. HOJA V NARAVI

Hoja je najcenejše in najbolj koristno gibanje za človeško telo. Dostopna je vsakomur, zanjo potrebujemo le dobre pohodne čevlje. Pomaga nam, da si napolnimo baterije za nadaljnje delo, je neprestana »pot do zdravja«. Hoja je lahko tudi terapija.

Vedno, ko se odpravim v naravo, mi to vzbudi radovednost, kaj bom na poti videla novega. Začutim veselje do življenja. Hitro mine nekaj ur, hitro mineva čas, ko hodiš v naravi. Tako si zapolnim svoj prosti čas.

Osredotočim se na naravne zvoke, ptičje petje, šum vetra. Veselim se trenutkov, ko svoj prosti čas preživim s svojimi mislimi. To je naravno življenje v gibanju.

Vendar na mojih poteh ni vedno tako. Občasno moje poti preplavijo nenaravni zvoki, ki »režejo skozi možgane«, mi jemljejo misli in koncentracijo. Žalosti me, ker sem prikrajšana za mirno uživanje življenja v naravnem okolju.

2. PLANINSKE POTI

V tem poglavju se osredotočam posebej na zgodovino oziroma nastanek planinskih poti.

Začetki nastanka poti so bile sprva pastirske in lovske steze, v vojnem času tudi vojaške, zaradi množičnosti obiskov gora so postale kasneje planinske in v sedanjem času dobivajo razsežnosti pomembne infrastrukture, koristne za celotno javnost, za vse ljudi.

Leta 1906 so se nadelale prve planinske poti v okolici Postojne. Sredi najlepših načrtov je Slovensko planinsko društvo presenetila prva svetovna vojna. Zaradi vojaške zasedbe planinskih koč in front, ki so potekale na področjih s planinskimi potmi, obisk gora ni bil več mogoč. Državna meja se je pomaknila na greben Karavank.

Planinci, ki so bili pred tem navajeni svobodnega gibanja, so pogosto naleteli na neprijetne ovire na gorskih poteh.

Zaradi množičnosti obiskov gora so planinske poti dobile vlogo pomembne infrastrukture, koristne za celotno javnost, za vse ljudi. Planinske poti so namenjene splošni uporabi, saj omogočajo dostop vsakomur, ki lahko hodi in se giblje.

Vedno bolj množičen obisk gora je s sabo začel prinašati škodljive vplive na okolje. Zahajanja v gore se namreč ne da prepovedati. Planinska društva so s svojimi prostovoljnimi markacisti oskrbela in označila več tisoč kilometrov poti po Sloveniji. Razvoj tehnologije je na planinskih poteh pospešil uničevanje narave. Gore in planine

niso skupno dobro, ker so na teh območjih posamezni lastniki zemljišč, stavb in gozdov.

Planinske poti so po planinski terminologiji poti, potekajoče čez pobočja, prelaze, grebene, doline, navadno markirane in vzdrževane, tudi poimenovane, razpredene po celotni Sloveniji in predstavljajo pomembno planinsko infrastrukturo.

Status poti je podrobneje določen v Zakonu o planinskih poteh (ZPlanP), Uradni list RS, št. 61/07 in 92/21 (Vir: Zakon o planinskih poteh). Zakon o planinskih poteh žal posebej ne opredeljuje hrupa in tišine na planinskih poteh.

Slika 1: Knafelčeva markacija – uradna označba planinskih poti po Sloveniji.

3. TIŠINA

Tišina je stanje brez glasov in šumov, navaja ena od razlag v Slovarju slovenskega knjižnega jezika (Vir: Fran). Po drugi definiciji je tišina odsotnost zvoka (Vir: Wikipedija - Tišina).

Dalai Lama je nekoč dejal: »Dokler ne zgradimo miru s samim seboj, ne moremo doseči miru z zunanjim svetom«.

Sprehod v tišini, v naravi, gradi mir in harmonijo v duši ter izboljša našo zbranost.

Jaz pravim, da je tišina takrat, ko slišim ptičje petje, šum vetra, žuborenje vode ali padanje slapa čez steno. Tišina je takrat, ko slišim samo naravne zvoke, tiste, na katere človek nima vpliva.

4. HRUP

Hrup je neželen zvok. Pri preveliki izpostavljenosti lahko pri ljudeh povzroči vznemirjenost, motnje spanja, poškodbe sluha ter poveča tveganje za pojav srčno-žilnih bolezni (Vir: Nacionalni inštitut za javno zdravje).

Hrup ima lahko različne negativne učinke na zdravje in počutje ljudi. Ti so odvisni od številnih dejavnikov, npr. ravni hrupa in drugih značilnosti zvoka, našega počutja in aktivnosti, s katerimi se ukvarjamo v času, ko nas hrup zmoti, pomembnosti informacije, ki nam jo zvok posreduje, pa tudi od našega odnosa do vira hrupa (Vir: Wikipedija - vpliv hrupa na zdravje).

Planinska zveza Slovenije zavzema svoje stališče glede hrupa v gorah v svoji zloženki in na spletni strani takole pojasnjuje problematiko Zvočnega onesnaženja:

»Krivci tega onesnaženja so različni: hrup zaradi povečanega turističnega prometa v zraku, predvsem nizkih panoramskih preletov v visokogorju (letalski taksiji), nove hrupne adrenalinske športne oblike, kot so divjanje terenskih motornih koles, štirikolesnikov in motornih sani po brezpotjih v naravnem okolju, množične hrupne prireditve in koncerti zabavne glasbe celo pred nekaterimi planinskimi kočami, česar drugod po Alpah ne poznajo, tudi nastopi pihalnih godb na Triglavu.« (Vir: Planinska zveza Slovenije – v gorah nismo sami).

V Planinskem vestniku iz leta 2005 Marjeta Keršič Svetel povzema spremembe v človekovem dožemanju hrupa oziroma pojav strahu pred tišino:

»Kanadski raziskovalec akustične ekologije Murray Schafer je že v začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja ugotovil, da sodobna civilizacija ne zna več prisluhniti okolju in razumeti zvočnega okolja. Ugotovil je tudi, da so mnogi prebivalci mest (torej velika večina ljudi) zasvojeni s hrupom. Ne le, da ne znajo več poslušati 'šepetanja tišine', odsotnost hrupa doživljajo kot nelagodje in se tišine bojijo. Akustična ekologija, ki je še zelo mlada veda, pa spoznava, da normalnega življenja v nekem okolju ne ogroža samo hrup, ampak so tudi razmeroma tihi zvoki lahko zelo moteči, če so pogosti ali celo stalni.« (Vir: Marjeta Keršič Svetel, Planinski vestnik, letnik 2005, št.10).

5. ZAKONODAJA

Področju hrupa v naravnih okoljih je v slovenski zakonodaji urejeno v štirih pravnih aktih:

1. **Uredba o mejnih vrednostih kazalcev hrupa v okolju** ((Uradni list RS, št. 43/18, 59/19 in 44/22)
2. **Uredba o ocenjevanju in urejanju hrupa v okolju** (Uradni list RS, št. 121/04, 59/19, 44/22 – ZVO-2 in 53/22)

V Uredbi o ocenjevanju in urejanju hrupa v okolju je pojem hrupa definiran v 1. točki 3. člena:

»Hrup v okolju je nezaželen ali škodljiv zunanji zvok, ki ga povzročajo človekove aktivnosti, vključno s hrupom, ki ga oddajajo prevozna sredstva v cestnem, železniškem in zračnem prometu ter naprave na območjih z industrijsko dejavnostjo, kot so na primer naprave, za katere je treba pridobiti okoljevarstveno dovoljenje v skladu s predpisi, ki urejajo emisije naprav, in ki lahko povzročajo onesnaženje večjega obsega.«

3. **Zakon o varstvu okolja - ZVO-2** (Uradni list RS, št. 44/22, 18/23 – ZDU-10, 78/23 – ZUNPEOVE in 23/24, ki hrupa na planinskih poteh ne opredeljuje posebej.

4. **Častni kodeks slovenskih planincev:**

Kodeks je zakonik, ki kar se da celovito, na enoten način in sistematično ureja nekatera družbena razmerja (M. Novak). Častni kodeks slovenskih planincev, sloni na trajnih etičnih vrednotah, ki so se oblikovale v dolgoletnem razvoju planinstva. Vsebuje dobre in ustaljene navade planincev.

V zvezi s hrupom vsebuje več pravil obnašanja v poglavju Varstvo okolja in narave:

»III.6. Planinci spoštujemo pravico do tišine v gorah. Vznemirjene živali so znamenje, da smo jim preblizu, zato smo se dolžni umakniti. Planinci ne povzročamo hrupa, ne prožimo kamenja, ne kurimo ognja v gozdu ali njegovi bližini in ne uničujemo cvetja ne glede na to, ali je zaščiteno ali ni. Tudi ne delamo škode na planinskih pašnikih, objektih in nasadih, saj se zavedamo, da imajo tudi tisti, ki prihajajo za nami, pravico do pristnega, čistega okolja«

»II.7., drugi stavek: Med hojo izklopimo mobilni telefon; namesto da hodimo z lažnim občutkom, da smo z njimi varni, poskrbimo za kakovostno pripravo na turo.«

6. IZBRANE HRUPNE POTI

V seminarski nalogi izpostavljam poti, po katerih pogosto hodim, v želji, da se razgibam, v meni tako ljubi naravi, da bi si spočila in si nabrala moči za nadaljnje delo.

Pri planinarjenju običajno izbiram poti v bližini doma, da se ne vozim predaleč z avtom in da ne bi s tem še dodatno obremenila okolje.

Žal se občasno srečujem s situacijami, ki nam niso v ponos. Pri tem me skrbi, kako preživeti dan v naravi, v tišini. Neprestano si zastavljam vprašanje, kam iti po tišino?

Kot primer dobre prakse navajam tudi izkušnjo dveh primerov tišjih planinskih poti (Koča pod Bogatinom in Vremščica).

6.1. Sv. Trojica nad Pivko

Da obstajajo planinske poti s posebnim statusom sem začela ugotavljati s svojimi individualnimi pohodi v okolici Postojne. Znano mi je bilo, da so bili v polpretekli zgodovini zaradi državne meje omejeni dostopi na nekatere vrhove.

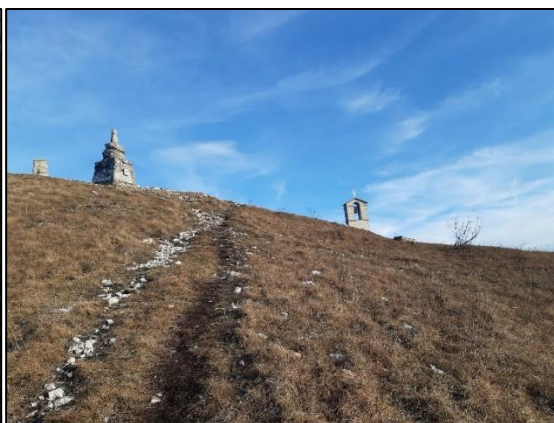
Primer omejenega dostopa predstavlja tudi pot na Sv. Trojico nad Pivko (1106 m.n.v.). Precej neprijetno mi je bilo videti opozorilne table ob planinski poti, da prehajam v potencialno nevarno, vojaško območje. To pot izpostavljam kot poseben primer planinske poti, ki poteka tik ob meji vojaškega vadbišča Poček in za obiskovalca pohodnika lahko predstavlja visoko tveganje pri prečenju.

V določenih obdobjih je prisoten izrazit hrup ob preletavanju vojaških letal, poleg tega pa tudi streljanje, ki planincu daje vtis strahu in bojazni za svoje življenje. Streljanje, ki se pogosto sliši iz bližnjega vadbišča ima velik psihološki učinek na človeka, ki se sicer samo želi povzpeti na tak razgledni vrh, kot je Sv. Trojica. V takšnih okoliščinah nimam nobenega veselja do uživanja v naravnem okolju.

Ministrstvo za obrambo redno obvešča prebivalstvo o časovnih aktivnostih na vojaškem vadbišču, vendar so kljub temu te aktivnosti dovolj redke in v strnjenih terminih, da je dovolj priložnosti za obisk vrha Sv. Trojice v vmesnih mirnih pogojih. Težava lahko nastopi, če se na goro poda planinec, ki s planom vojaških aktivnosti ni seznanjen.

Slika 2: Tabla pred potjo na Sv. Trojico.

Slika 3: Tik pod vrhom Sv. Trojice.

Žal se zakonodaja ne ozira kaj dosti na izpostavljenost hrupu na planinskih poteh, ko potekajo vojaške vaje v njihovi bližini. Uredba o mejnih vrednostih kazalcev hrupa v okolju v 2. in 3. točki 2. člena določa:

»(2) Določbe te uredbe se ne uporabljajo za hrup, ki ga povzroča hrup izpostavljen človek sam, hrup zaradi aktivnosti v gospodinjstvih, hrup, ki ga povzročajo sosede, hrup na delovnem mestu, hrup, ki nastane znotraj prevoznih sredstev, ali hrup zaradi vojaških, obrambnih ali zaščitnih aktivnosti na območjih, ki jih upravlja Ministrstvo za obrambo oziroma vojaških vaj ter vaj na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.«

»(3) Določbe te uredbe se tudi ne uporabljajo za hrup, ki nastaja zaradi izvajanja nalog pri obrambi države oziroma pri opravljanju nalog zaščite, reševanja in pomoči ob naravnih in drugih nesrečah ter pri nudenju medicinske, policijske in druge pomoči.«

2. člen Uredbe o mejnih vrednostih kazalcev hrupa v okolju v 8. točki 2. odstavka določa:

»Ta Uredba se ne uporablja za emisije hrupa....in za hrup v okolju, ki....

(8) nastane zaradi vojaških, obrambnih ali zaščitnih dejavnosti na območjih za potrebe obrambe ter območjih za potrebe varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, določenih v skladu s predpisi, ki urejajo prostor.«

Iz teh zakonskih določb sledi, da ima obramba države prednost tudi pri pravici iz Ustave RS do zdravega življenjskega okolja (72. člen).

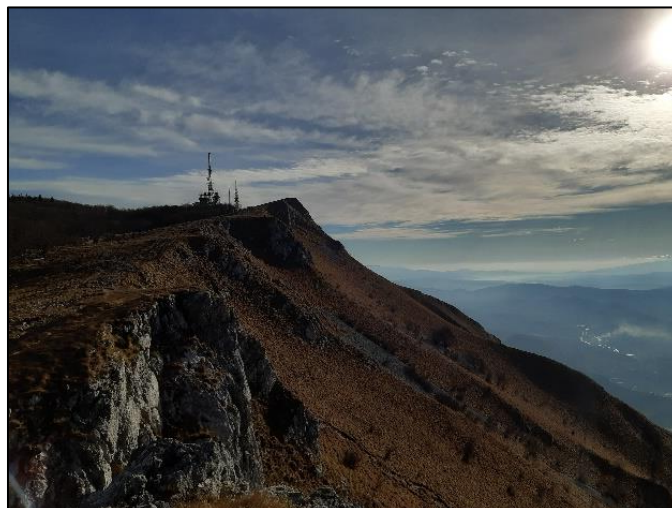
6.2. Nanos iz Razdrtega

Druga, meni ljuba gora je nanoška planota, ki nudi užitek širnih razgledov bogastvo cvetja ob poteh, občudovanje skalnih oblik, žlebove, melišče...

Največkrat za vzpon izberem strmo pot iz Razdrtega, ki mi je najbližje izhodišče od doma. Pod to planinsko potjo poteka avtocesta. Hrup je slišati ves čas vzpenjanja po strmi poti. Včasih je slišati tudi občasno miniranje iz kamnoloma Razdrto. Odkar je zgrajena avtocesta je ta pot na Nanos izgubila na pomenu, čeprav je še vedno ena najbolj obljudenih in najpogostejše uporabljenih.

Kritiko dajem tudi na veselice v gorah, ki so kar pogosta praksa. Eno izmed takih, ki se je dogodila v Kamniški Bistrici, omenja tudi Irena Benedik v članku »Kjer muzika igra« (Planinski vestnik, letnik 2005, št.10).

Prireditel »Gremo v hribe«, katera se je že večkrat dogajala tudi pred Vojkovo kočjo na Nanosu, ne prinese le dobička organizatorjem in koči gostiteljici, ampak tudi mnogo negativnega za gorski svet (vznemirjanje živali, dvigovanje prahu z makadamske ceste pri vožnji preštevilnih avtomobilov, velikanske vreče smeti). Potrebno bi bilo izbrati drug, za gorsko območje primernejši način zaslužka. Resda je bil eden od ciljev dogodka »Gremo v hribe¹« tudi ta, da se pločevinke piva reciklira za gorske bivake, ampak še vedno menim, da akcija prinese preveč negativnih vplivov. Vse aktivnosti bi morale biti izvedene s čim manj hrupa in voženj z avtomobili na vrh nanoške planote.

Slika 4: Greben nanoške planote

¹ <https://gremovhribe.si/sl/kdo-smo/>

Kot zanimivost dodajam še arhivske podatke iz preteklosti, kako je Lovska zveza v pretvezi za skrbjo pred vznemirjanjem živali ubranila še dodatni potencialni vir hrupa na nanoški planoti. Zapis v arhivu PD Postojna, shranjen šele leta 1995 navaja:

Intenzivnost pospešenega urejanja planinskih poti v naslednjih letih na območju skrbništva Planinskega društva Postojna se je pokazala z namero nadelave dodatne - prijaznejše poti po nanoški planoti, od Abrama (900 m.n.v.) do Vojkove kočice na Nanosu (1240 m.n.v.). Izrazito tipičen primer navzkrižja interesov dveh nevladnih organizacij, Planinskega društva Postojna in Lavske družine Vipava, se je pokazal z nasprotovanjem lovcev, na kar so opozorili s protestnim pismom, naslovljenim na Komisijo za planinske poti. V pismu so lovci zatrjevali, da bo načrtovana pot speljana mimo medvedovega prebivališča in skozi gozdove s pestrim živalskim svetom izrazito vznemirjala živali. Nasprotovanje so lovci utemeljevali s številom markiranih poti, ki so v okolici že obstajale in so bile množično obiskane. Požrtvovalni planinci so kot nasprotno zatrjevali, da je planinska organizacija številčno mnogo večja kot lavska in da so obiskovalci planinskih poti naravovarstveniki, ki delujejo v smeri skrbi za naravo. Cilj nove poti je bil razbremeniti ostale poti, ki vodijo na Nanos in vplivajo na rabo tal ter slabšajo obstoječe stanje okolja. Do uresničitve nadelave načrtovane markirane poti, ki bi potekala po trasi Abram - Konjska loka - Debeli vrh - Suhi vrh - Vojkova kočica na Nanosu še ni prišlo, kar izkazujejo trenutni prostorski prikazi planinskih poti (Vir: Diplomsko delo, Metka Dolgan).

6.3. Sv. Lovrenc

Sv. Lovrenc je 1019 m visoka vzpetina pri Studenim pri Postojni, ki daje vtis osamljene gore. Nanj se nekajkrat na leto povzpnem po direktni strmi poti od Studenega do razglednega vrha.

V bližnji vasi je po pripovedi domačinov vaško ljubiteljsko strelišče, od katerega se po okolici razlega pokanje, ki vznemirja miroljubne pohodnike. Gre za neredno - občasno ljubiteljsko dejavnost posameznikov.

Misli mi begajo in vsiljuje se mi vprašanje, čemu je to potrebno? A res ne znamo živeti v tišini.

Slika 5 : Cerkev Sv. Lovrenca tik pod vrhom.

6.4. Sv. Miklavž in Sv. Socerb nad Vipavo

Sv. Socerb (555 m.n.v.) v Vipavskih brdih in Sv. Miklavž (438 m.n.v.) sta hribčka, katera pogosto obiskujem v zimskem času. V bližini, v dolini se nahaja vojaško vadbišče - strelišče Mlake.

Slika 6: Sv. Socerb nad Vipavsko dolino

Primarno je strelišče Mlake namenjeno strelskemu usposabljanju po merilih in postopkih za izvajanje streljanj v SV do tretje stopnje, na razdaljah do 400 m. Strelišče ima štiri sektorje opremljene z avtomatskimi dvigovalci pehotnih in oklepnih tarč, ki omogočajo računalniško beleženje zadetkov oziroma objektivno preverjanje strelskega standarda. En sektor strelišča je urejen za izvajanje vaj z bojnimi minsko eksplozivnimi sredstvi, en sektor pa za met ročne bombe (Vir: Slovenska vojska)

V širši okolici ni zelenega miru, streljanje odmeva celo pohodniško pot. Na planinski poti do Sv. Miklavža je celo postavljena opozorilna tabla Slovenske vojske, da je v času izvajanja vadbe na strelišču hoja tam prepovedana.

6.5. Slivnica

Slivnico (1114 m.n.v.) obiščem večkrat na leto, največkrat med tednom. Dolgoletno obiskovanje te gore mi je prineslo spoznanje, da če želim gorsko tišino, se na goro ne smem podati za vikend. Zaradi lahke dostopnosti jo obiščejo mnogi planinci in njihovi štirinožni prijatelji, ki prosto tekajo okoli. Pri tem jih njihovi lastniki iščejo, kličejo, in celo vpijejo v primeru, da jih ti ne ubogajo. Na povodcu jih je redko videti.

Za ostale pohodnike je to vpitje moteče, verjetno pa večine tudi ne zanimajo imena njihovih štirinožnih prijateljev.

Slika 7: Pogled iz Slivnice na greben Javornikov

6.6. Koča pod Bogatinom

Spominjam se poletnega dne v sezoni 2018, ko sem bila oskrbnica v Koči pod Bogatinom (1513 m.n.v.). Takrat mi je šinilo v glavo, da bi zjutraj, ko so gostje sedeli pri zajtrku, predvajala v naprej izbrano glasbo iz mojega osebnega računalnika. Kljub skrbno izbranim skladbam nisem požela kakšnega silnega navdušenja in opazila sem, da večina gostov tega ni odobraval. Pravzaprav me ni čudilo, kajti »moja koča« je slovela po gorskem miru in tišini.

Okolico te prelepe koče je kdaj pa kdaj preletel helikopter. Na vsakih štirinajst dni je po planinski poti priropotal mali traktor, ki nam je od tovarne žičnice dostavil vse potrebno za delovanje koče. Ta hrup sem vzela v zakup, saj ni bilo boljše izbire glede dostave.

Neskončno me je veselilo, da je vladal mir vse okoli nas in da so se obiskovalci tega zelo zavedali.

Slika 7: Jutro v koči pod Bogatinom, julij 2018.

6.7. Vremščica

»Danes ob 7ih mir, šepet vetra in melodija ptičjega petja, v samoti ponorelega sveta. Skoraj nisem mogla verjeti. Pisano cvetje v valovih vetra med skalovjem... in jaz. Prelepo, da bi motila s sodobno tehniko fotografiranja.« Tako sem zapisala na družbenem omrežju junija 2015, ko sem se vrnila z Vremščice (1026 m.n.v.).

Še dolgo pa se bom spominjala pomladnega dne, ko sem spet obiskala Vremščico. Pri cerkvici sv. Urbana je zvon. Deček je prišel z očetom in pozvonil. Večkrat. Oče ga je

opomnil, naj z zvoki ne onesnažuje tišine, ki vlada tu okoli. Deček je ubogal in prenehal z zvonjenjem. To le še redko doživiš, takšno zgledno vzgojo. Bo ta zgled povlekel še katerega očeta?

Slika 8: Pomlad na Vremščici

7. SKLEP - KJE SO TISTE STEZICE?

Steze iz mojega otroštva so postale pohodniške in planinske poti. Nekaterih stezic ne najdem več, druge so se spremenile v široke kolovoze, na katerih skorajda ne srečaš več pohodnika, ampak le motoriziran promet vseh možnih vozil.

Sv. Trojico, ki sem jo v mladosti le opazovala izpred domačega praga, sedaj zaskrbljeno opazujem, kdaj bo okoli nje »vojaški mir«, da se lahko povzpnem nanjo. Res je, da so zadnje čase vojaške vaje redkejšje in združene na manjše število dni v letu, vendar je streljanje na tem območju lahko veliko presenečenje za planinca, ki tja zaide brez vednosti za vojaške aktivnosti. Žal zakonodaja daje prednost obrambi države kot pa planinarjenju.

Nanos je še vedno mogočen nad avtocesto in včasih se mi zdi, da s svojo mogočnostjo vendarle kraljuje nad norim avtocestnim vrvežem in da je ob zaključku veselice na vrhu primorski očaj še vedno tam. Hrupu iz avtoceste se ne da izogniti, lahko pa preprečimo veselice na gori. Bolje bi bilo, da država zmanjša davke oskrbovalcem koč, kot pa da dovoli organizacijo hrupnih zabav, ki naj bi prinesle hiter zaslužek.

Razmišljam tudi, kako ljubitelje streljanja tam pod vznožjem Sv. Lovrenca prepričati, da izberejo kakšno bolj prijazno ljubiteljsko dejavnost. To ljubiteljsko streljanje res ni nujno potrebno. Ljudi bi bilo potrebno že v osnovni šoli vzpodbujati k bolj miroljubnim in tišjim dejavnostim v naravnem okolju.

Hribčki v Vipavski dolini se mi zdijo vedno bolj otožni, ko ob njih odmeva pikanje iz vojaškega strelišča. Ta prelepa okolica si zasluži več spoštljivega odnosa, kot ga je deležna. Še posebej me žalosti opozorilna tabla na poti do Sv. Miklavža, ki opominja na možne strelske aktivnosti.

Slivnica mi je predstavljala eno čarovniško goro, katero vedno bolj obvladujejo lastniki psov, ki jih ne znajo krotiti brez vpitja. Ljudje potrebujemo neprestano prizadevanje za osveščanje o mirnem preživljanju prostega časa. Morda bi bilo dobro na začetku poti dodati kakšno tablo z opozorilom o sprehajanju psov na povodcih.

Življenje pod Bogatinom, ki sem ga živela v sezoni 2018, mi daje upanje, da ljudje še zmoremo živeti v tišini. Vedno je treba začeti »pri sebi«. Nisem prižigala radia na gori, tudi ne televizije, čeprav je bila v koči na voljo. Prepričana sem, da so obiskovalci koč to čutili in se nekateri miru in tišini od mene tudi »nalezli«.

Vremščica, moja gora iz otroštva, je še najbolj ohranila svojo prvinskost, čeprav je na terenu opaziti sledi vožnje s terenskimi vozili vse do njenega vrha.

Streljanje v bližini planinskih poti me navdaja z obupom nad civilizirano družbo.

Da lahko nevladne organizacije stopijo v navzkrižje interesov kljub podobnim dejavnostim, je potrdila analiza primera lovske družine v agresivnejšem zastopanju svojih interesov in v onemogočanju uresničevanja načel planinskega društva, urejanju planinske poti.

Več pozornosti in spoštovanja je potrebno nameniti načelom Častnega kodeksa slovenskih planincev, ki je s svojo določbo o ne nujni uporabi telefona med pohodi popolnoma jasen.

Prizadevanja za mirno uživanje življenja na planinskih poteh bi morala temeljiti na ukrepih osveščanja ljudi celotne populacije. Postaviti je potrebno še več dodatnih tabel z opozorili o tišini na planinskih poteh. Že majhne otroke je potrebno navajati na spoštljiv odnos do živali in rastlin in ostalih udeležencev na planinskih poteh.

Potrebno bi bilo uvesti mirne cone- področja brez hrupa.

A kaj ko ugotavljam, da večina ljudi ne zna in noče živeti v tišini. Veliko pristočasnih hrupnih dejavnosti je nepotrebnih. Nisem še pozabila obiskovanja planinske šole v otroštvu, v kateri je bilo eno glavnih navodil, da v gore hodimo potih.

8. VIRI

- Arhiv Planinsko društvo Postojna
- Častni kodeks slovenskih planincev, https://www.pzs.si/javno/dokumenti_pzs/pzs-castni_kodeks_slovenskih_planincev-cistopis_2015_2.pdf
- Fran – tišina, <https://fran.si/iskanje?Query=ti%C5%A1ina&hs=1&View=2>
- <https://gremovhribe.si/sl/kdo-smo/>
- Irena Benedik - Kjer muzika igra, Planinski vestnik, letnik 2005, št. 10, str. 10-11, http://www.planinskivestnik.com/arhiv/pdf/pv_2005_10.pdf
- Marjeta Keršič Svetel - Ali sploh še kje tišina šepeta, Planinski vestnik, letnik 2005, št. 10, str. 6-9, http://www.planinskivestnik.com/arhiv/pdf/pv_2005_10.pdf
- Marko Novak - Osnove prava, Nova Gorica, Evropska pravna fakulteta, 2010, str. 188
- Metka Dolgan - Planinska zveza v vlogi nevladne organizacije, Diplomsko delo, 2017
- Nacionalni inštitut za javno zdravje – osnovne informacije o hrupu: <https://nijz.si/moje-okolje/hrup/osnovne-informacije-o-hrupu/>
- Planinska zveza Slovenije – V gorah nismo sami, https://www.pzs.si/javno/kvgn/kvgn_pzs-zlozenka-v_gorah_nismo_sami.pdf
- Slovenska vojska - Mlake: <https://www.slovenskavojska.si/o-vojski/infrastruktura/mlake/>
- Uredba o mejnih vrednostih kazalcev hrupa v okolju (Uradni list RS, št. [43/18](#), [59/19](#) in [44/22](#))
- Uredba o ocenjevanju in urejanju hrupa v okolju (Uradni list RS, št. [121/04](#), [59/19](#), [44/22](#) – ZVO-2 in [53/22](#))
- Wikipedia- vpliv hrupa na zdravje, https://sl.wikipedia.org/wiki/Vpliv_hrupa_na_zdravje
- Zakon o varstvu okolja (ZVO-2) (Uradni list RS, št. [44/22](#), [18/23](#) – ZDU-10, [78/23](#) – ZUNPEOVE in [23/24](#))
- Zakonu o planinskih poteh (ZPlanP) (Uradni list RS, št. [61/07](#) in [92/21](#)).

Fotografije: osebni arhiv